

CZU 343.137(478)

DOI 10.5281/zenodo.3871449

ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII ÎN CONTEXTUL LEGIS- LAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Boris GLAVAN,*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

CONCEPTUAL APPROACHES REGARDING THE SPECIAL INVESTIGA- TION ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Boris GLAVAN,*PhD, associate professor,
Academy “Stefan cel Mare” of MIA*

La general vorbind, investigațiile speciale constituie un gen de activitate umană a cărei menire socială constă în relevarea și curmarea promptă a amenințărilor la adresa securității valorilor cetățeanului și statului de drept prin mijloace netradiționale de culegere a informațiilor. Acest gen de activitate este privit cu admirație atunci când acționează în beneficiul întregii societăți și, invers, este disprețuit dacă servește anumitor grupuri de interese. Atunci când nivelul de securitate al cetățeanului nu se ridică la înălțimea așteptărilor, se cuvine să identificăm și să soluționăm problemele ce împiedică buna funcționare a serviciilor speciale de investigații, acesta de fapt și fiind scopul prezentului articol.

Cuvinte-cheie: *activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, utilizare rezultate ASI, tehnici speciale de investigare, infracțiune, răspundere penală, teme, proces penal, urmărire penală, probe, mandat de securitate.*

Generally speaking, special investigations are a kind of human activity whose social purpose is to detect and promptly end the threats to the security of the values of the citizen and the rule of law through non-traditional means of collecting information. This type of activity is viewed with admiration when it acts for the benefit of the whole society and, conversely, it is despised if it serves certain interest groups. When the security level of the citizen does not rise to the expectations, it is appropriate to identify and solve the problems that prevent the proper functioning of the special investigation services; this is actually the purpose of this article.

Keywords: *special investigative activity, special investigative measures, use SIA results, special investigative techniques, criminal offense, criminal liability, ground, criminal trial, criminal investigation, evidence.*

Introducere. Reforma juridică din 2012 în domeniul investigațiilor speciale a schimbat din temelie conceptul acestui gen de activitate, transformându-l dintr-unul *pro-activ*, axat pe obținerea operativă a informațiilor necesare în vederea neadmiterii lezării celor mai de preț valori sociale, în special neadmiterea producerii infracțiunilor, sau altfel spus pentru realizarea în egală măsură a tuturor sarcinilor stabilite de lege (art.2) [19] (relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea, descoperirea infracțiunilor și a persoanelor care le organizează sau le comit etc.), în altul *reactiv*, focusat pe colectarea post-factum a probelor în vederea rea-

Introduction. The legal reform of 2012 in the field of special investigations has fundamentally changed the concept of this type of activity, transforming it from a pro-active one, focused on obtaining the necessary information quickly in order not to admit the injury of the most valuable social values, especially the non-admission of production of crimes, or in other words for carrying out equally all the tasks established by law (art.2) [19] (detecting criminal attacks, preventing, stopping, detecting crimes and persons organizing or committing them, etc.), in another reactiv focused on the post-factum collection of evidence in order to carry out

lizării doar a unei singure sarcini – *cercetarea și descoperirea infracțiunilor* deja comise. Ca urmare, eficacitatea serviciilor speciale de investigații s-a redus considerabil, iar lumea criminală s-a simțit mai în siguranță [21].

Drept reacție la situația nou-creată, prin Decizia Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică CSN/7 nr. 257 din 10 iunie 2015, s-a decis ca Guvernul, prin intermediul Ministerului Justiției, să creeze un grup de lucru și să înainteze, conform procedurii stabilite, un proiect de lege menit să îmbunătățească actuala stare de lucruri din domeniul investigațiilor speciale reieșind din problemele identificate în aplicarea legislației corespunzătoare.

În urma activității respectivului grup de lucru au fost identificate mai multe probleme rămase actuale și astăzi. Soluțiile identificate au fost materializate în mai multe proiecte de lege menite să ajusteze legislația națională în acest domeniu, totuși, până în prezent, niciunul nu a fost prezentat Parlamentului. Reprezentantul Ministerului Justiției în fiecare an comunică Comisiei Parlamentului despre activitatea grupului de lucru, însă din cauza diversităților de viziuni contradictorii proiectul în cauză nu a fost definitivat.

Propriile cercetări și analize ne-au permis să soluționăm o parte din aceste probleme, despre ele vom discuta puțin mai jos, însă cel mai important este faptul că deficitul abordărilor teoretice în baza legislației naționale produc, pe cale de consecință, efecte negative atât sub aspectul calității actului normativ, cât și în privința eficienței combaterii criminalității. Acesta a fost motivul de bază care ne-a provocat să lansăm mai multe proiecte de cercetare, unele din ele devenind chiar teme de disertație.

Este îmbucurător faptul că în ultima perioadă tot mai mulți cercetători se implică activ în abordarea științifică a diferitor subiecte ale activității speciale de investigații, acoperind astfel deficitul încă prea mare de literatură de specialitate autohtonă. Salutăm și pe cei care au reușit deja să susțină teze-

only one task - the investigation and discovery of the crimes already committed. As a result, the effectiveness of the special investigation services decreased considerably, and the criminal world felt more secure [21].

As a reaction to the new situation created by the Commission Decision on national security, defense and public order CSN / 7 No. 257 from June 10, 2015, it was decided that the Government, through the Ministry of Justice, would set up a working group and submit, according to the established procedure, a draft law aimed at improving the current state of affairs in the field of special investigations based on the problems identified in the legislation.

As a result of the activity of the respective working group, several remaining current problems have been identified today. The identified solutions have been materialized in several bills aimed at adjusting the national legislation in this area, however, so far, none have been presented to Parliament. The representative of the Ministry of Justice every year communicates to the Parliament's Commission about the work of the working group, but due to the diversity of conflicting views, the project in question has not been finalized.

Our own research and analysis have allowed us to solve some of these problems, about which we will discuss a little below, but the most important is that the deficiency of the theoretical approaches based on the national legislation produces, consequently, negative effects both under the aspect quality of the normative act, as well as, regarding the efficiency of combating crime. This was the basic reason that prompted us to launch more research projects, some of them becoming dissertation topics.

It is encouraging that lately more and more researchers are actively involved in the scientific approach of different subjects of the special investigation activity, thus covering the still too great deficit of native literature. We also welcome those who have already

le de doctor în domeniul activității speciale de investigații dar și pe cei care urmează să demonstreze capacitățile și abilitățile de cercetător.

Metodologia studiului derivă din scopul indicat în adnotarea acestei lucrări, aplicând metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul prezintă o abordare a celor mai importante probleme în domeniul activității speciale de investigații și sunt prezentate propriile soluții în speranța că vor fi luate în calcul la perfecționarea cadrului legal din acest domeniu.

Rezultate obținute și discuții. Activitatea specială de investigații sau operativă de investigații, așa cum se numea anterior, dintotdeauna a atras ca un magnet multiple întrebări rămase adeseori fără răspuns. Anume specificul său tainic de operare și culegere a informațiilor, precum și imperativul de a păstra în secret față de ochiul public metodologia și tactica de acțiune, a fost și rămâne motivul principal care împiedică soluționarea transparentă a respectivelor probleme.

De la proclamarea independenței Republicii Moldova și până în prezent domeniul activității speciale de investigații a fost reglementat de două legi speciale care au acționat în perioade diferite: prima – din 1994 până în 2012 (Legea nr.45 cu privire la activitatea operativă de investigații) și a doua – din 2012 până în prezent (Legea nr.59 cu privire la activitatea specială de investigații).

Dacă ne întrebăm care dintre aceste legi este mai bună, firesc ar fi să optăm pentru ultima, deoarece totul în jurul nostru tinde spre perfecțiune și legislația inclusiv. Răspunsul nostru însă este următorul – „depinde”. Depinde cum privim lucrurile, depinde de unghiul de vedere, depinde de cine face aprecierea, depinde de scopul urmărit etc.

Cert este faptul că prima lege a fost elaborată la răscrucea dintre apusul statului sovietic și răsăritul gândirii statului de drept, în

succedat în susținerea tezelor doctorale în domeniul activității speciale de investigații, dar și pe cei care urmează să demonstreze capacitățile și abilitățile de cercetător.

The methodology of the study derives from the purpose indicated in the annotation of this article, applying the traditional research methods: logic, grammar, history, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. The study represents an approach of the most important problems in the field of special investigation activity and their own solutions are presented in the hope that they will be taken into account when improving the legal framework in this field.

Results obtained and discussions. The special investigative or operative investigative activity, as it was previously called, has always attracted as many questions and often unanswered questions as a magnet. Namely its secret specificity of operation and collection of information, as well as the imperative to keep the methodology and tactics of action secret to the public eye, was and remains the main reason that prevents the transparent solution of these problems.

Since the proclamation of the independence of the Republic of Moldova and until now the field of special investigation activity has been regulated by two special laws that acted in different periods: the first - from 1994 to 2012 (Law No.45 on the operative investigation activity) and the second from 2012 to present (Law No.59 on the special investigation activity).

If we wonder which of these laws is better, it would be natural for us to opt for the latter, because everything around us tends to perfection and the legislation also. But our answer is – “it depends”. It depends on how we look at things, it depends on the point of view, it depends on who makes the assessment, and it depends on the purpose pursued.

It is certain that the first law was made

condiții de criză de timp și în lipsa suportului teoretico-științific în stil democratic. Pe măsura aspirării tânărului nostru stat la valorile și rigorile europene au fost scoase în evidență unele carențe ale respectivei legi, care într-un final au fost contestate la CEDO, fiind vorba despre Cauza Iordache și alții contra R. Moldova. Fondul cauzei l-a constituit lipsa în lege a suficientelor garanții contra eventualelor abuzuri privind aplicarea măsurilor operative de investigații, în special discutându-se despre interceptări.

Drept reacție, în 2012 a urmat abrogarea Legii nr.45 și adoptarea Legii nr.59 valabilă și astăzi. Este important să menționăm că noua lege a apărut practic în aceleași condiții ca și legea anterioară, fără dezbateri științifice și cu un deficit încă prea mare de literatură de specialitate, puținele cercetări și observații care reușiseră totuși să vadă lumina tiparului rămânând și ele ocolte pentru autorii respectivului proiect de lege.

Prea s-au străduit respectivii autori cu stabilirea garanțiilor contra unor eventuale abuzuri. Aplicarea măsurilor speciale de investigații (vorbim de cele eficiente legate de interceptări) a fost limitată la maxim, ele fiind permise doar în cadrul urmăririi penale, adică după ce infracțiunea a avut loc atunci când eficiența respectivelor măsuri este minimă sau chiar egală cu zero.

Deși actuala lege comparativ cu prima este mai bogată sub aspect textual, totuși aceasta limitează esențial potențialul anticriminogen al activității speciale de investigații. Prin urmare, răspunzând la întrebarea de mai sus (Care lege este mai bună?), putem spune: din perspectiva lumii criminale actuala lege este mai bună, pentru că le asigură mai multe garanții și pot să acționeze mai liber, iar din punctul de vedere al serviciilor speciale de investigații menite să combată criminalitatea prin identificarea și curmarea în faza incipientă a amenințărilor la adresa bunăstării cetățeanului țării noastre această lege comparativ cu prima se poziționează mult sub nivelul așteptărilor.

at the crossroads between the sunset of the Soviet state and the emergence of the rule of law, in times of crisis and in the absence of theoretical-scientific support in a democratic style. As the aspiration of our young state to European values and rigor, some misguided laws were highlighted, which were finally challenged at the ECHR (Iordache and others against Moldova). The substance of the case was the lack in law of sufficient guarantees against possible abuses regarding the application of the operative measures of investigations, especially discussing about interceptions.

As a reaction in 2012, the repeal of Law No.45 and the adoption of Law No.59, valid today, followed. It is important to mention that the new law appeared practically under the same conditions as the previous law, without scientific debates and with a still too large a deficit of specialized literature, the few researches and observations that nevertheless managed to see the light of the pattern and remained hidden for the authors of the respective draft law.

The authors have tried “very hard” to establish guarantees against possible abuses. The application of the special investigative measures (we speak of the effective ones related to the interceptions) was limited to the maximum, they being allowed only in the criminal prosecution, that is, after the crime took place, when the efficiency of these measures is minimal or even equal to zero.

Although the current law compared to the first law is richer in textual aspect, however this essentially limits the anti-criminal potential of the special investigation activity. Therefore, answering the above question (Which law is better?), We can say: from the perspective of the criminal world, the current law is better, because it provides them with more guarantees and they can act more freely, and from the point of view of special investigation services meant to combat crime by identifying and ending in the early stages of threats to the welfare of the citizen of our

Mai mult text de lege nu este neapărat un indicator al calității acesteia. Calitatea legii se apreciază prin claritate, simplitate, consecvență și coerență, ori tocmai aceste caracteristici nu sunt specifice actualelor prevederi juridice în domeniul activității speciale de investigații.

Reforma din 2012 în domeniul activității speciale de investigații s-a făcut în numele protecției drepturilor cetățeanului lăsându-l neprotejat în fața pericolelor care îi amenință cele mai de preț valori și dreptul la un trai decent. Ar fi un neadevăr să spunem că astăzi, comparativ cu perioada de până la reformă, cetățeanul R. Moldova se simte mai în siguranță și cu mai multă speranță de viață, sau tocmai din cauza sporirii criminalității și diminuării competenței serviciilor de investigații societatea își pierde tot mai mult încrederea în eficiența organelor de drept.

Cu titlu de concluzie, putem menționa că reforma activității speciale de investigații a produs mai multe probleme decât a adus soluții.

În continuare nu vom vorbi despre întreg spectrul de probleme, deoarece este prea mare și depășește limitele acestui gen de lucrări. Ne vom axa în special pe problemele cu caracter general, ori soluționarea problemelor generale își pune amprenta și asupra problemelor mai înguste. Un moto filosofic spune cam așa: „*Cine se apucă să rezolve probleme private fără a le hotărî în prealabil pe cele generale acela inevitabil, la fiecare pas, în mod inconștient se va «înțepa» de acele probleme generale*”.

Pe parcursul carierei de cercetător în domeniul investigațiilor speciale am identificat diverse probleme și cu ocazia întrunirilor, conferințelor, meselor rotunde am înaintat soluțiile corespunzătoare și, se pare că unele din ele au fost luate în considerare, altele, probabil, încă nu au ajuns până la factorii de decizie. În cele ce urmează vom face o sinteză a problemelor identificate și soluțiilor propuse.

Așadar, **prima problemă** și probabil și

country this law compared to the first is well below the expectations level.

Much legal text is not necessarily an indicator of its quality. The quality of the law is appreciated by clarity, simplicity, consistency and coherence, or precisely these characteristics are not specific to the current law regarding the special activity of investigations.

The reform of 2012 in the field of special investigative activity was done in the name of protecting the rights of the citizen, but, left the citizen unprotected in the face of the dangers that threaten his most valuable values and the right to a decent living. It would be untrue to say that today, compared to the period until the reform, the citizen of the Republic of Moldova feels safer and with more life expectancy. Due to increasing crime and diminishing the competence of the investigation services, the society is losing more and more confidence in the efficiency of law enforcement agencies.

In conclusion, the reform of the special investigation activity produced more problems than it brought solutions.

Next, we will not talk about the whole spectrum of problems; because, it is too large and goes beyond the limits of this kind of work. We will focus in particular on problems of a general nature, or the solution of general problems will have its mark on narrower issues. A philosophical motto says something like this: “*Whoever sets out to solve private problems without first deciding the general ones that inevitably, at every step, unconsciously, will hit him of those general problems*”.

During my research career in the field of special investigations I identified various problems and at the meetings, conferences, round tables I submitted the appropriate solutions and it seems that some of them have been taken into consideration, others, probably have not reached the factors of decision. In the following we will make a synthesis of the identified problems and the proposed solutions.

cea mai importantă ține de valorificarea insuficientă a potențialului activității speciale de investigații capabil să realizeze real un șir întreg de sarcini foarte importante, necesare și utile pentru statul de drept spre care aspiră să devină Republica Moldova, fiind vorba despre relevarea, prevenirea, curmarea, cercetarea și descoperirea infracțiunilor, asigurarea securității statului, identificarea și căutarea persoanelor vinovate de comiterea infracțiunilor și a celor care se sustrag de la răspundere penală, căutarea persoanelor dispărute fără urmă etc.

Problema este că, deși legislația actuală prevede un nomenclator bogat de măsuri speciale de investigații menite să satisfacă sarcinile indicate mai sus, în total fiind vorba de 20 de măsuri, trebuie să evidențiem faptul că majoritatea din ele, fiind și cele mai eficiente, sunt concentrate pe realizarea unei singure sarcini, *cercetarea și descoperirea infracțiunilor*, aceasta realizându-se doar în cadrul urmăririi penale și doar după ce infracțiunea s-a comis, celelalte sarcini rămânând fără suport eficient de realizare.

Astfel, importanța activității speciale de investigații la etapa actuală este nevalorificată și diminuată, serviciile speciale de investigații fiind private de instrumentele juridice eficiente de culegere a informațiilor și intervenție promptă în vederea curmării actului criminal.

Pentru soluționarea corectă a acestei probleme propunem o abordare cronologică a circumstanțelor în care aceasta a apărut, deoarece numai înțelegând corect toate condițiile problemei putem găsi și soluția veridică.

Pornind de la axioma *o persoană informată este o persoană protejată*, menționăm faptul că investigațiile speciale (operative) formează un instrument foarte puternic și eficient de informare, de acumulare a informațiilor și care, în mod normal, într-un stat de drept, ar trebui să folosească în scopuri utile pentru întreaga societate, în primul rând pentru combaterea infracțiunilor, dar

The **first problem** and probably the most important one is the insufficient use of the potential of the special investigation activity, potential that would be able to actually carry out a whole series of very important, necessary and useful tasks for the rule of law that aspires to become the Republic of Moldova. It is about detecting, preventing, investigating and detecting crimes, ensuring state security, identifying and searching for persons guilty of committing crimes and those who evade criminal liability, searching for missing persons without trace.

Although the current legislation provides a rich nomenclature of special investigative measures designed to meet the tasks indicated above (20 measures), we must emphasize that the majority of them, being the most effective ones, are focused on carrying out a single task, research and the discovery of the crimes, this being realized only in the criminal prosecution and only after the crime was committed. The other tasks remain without effective support.

Thus, the importance of the special investigation activity at the present stage is unqualified and diminished, the special investigation services being deprived of the efficient legal instruments for collecting information and prompt intervention to end the criminal act.

For the correct solution of this problem we propose a chronological approach of the circumstances in which it appeared, because only by correctly understanding of all the conditions of the problem can we find the true solution.

Starting from the axiom *an informed person is a protected person*, we mention that special (operative) investigations form a very powerful and efficient tool of information, of accumulation of information and which, normally, in a state of law, should to use it for useful purposes for the whole society, firstly for the fight against crime, but also for the protection of all the values of the citizen. In this context, it is not surprising that all the

și pentru protecția tuturor valorilor cetățeanului. În acest context, nu este de mirare că toate statele civilizate și democratice ale lumii uzează, după cum este și firesc, de instrumente similare în vederea asigurării securității bunăstării cetățeanului lor împotriva amenințărilor ce apar atât în interiorul, cât și în exteriorul respectivelor țări.

Conștiente de valoarea și eficacitatea activității speciale de investigații, partidele politice din țara noastră care s-au tot perindat pe la putere de-a lungul anilor '90 ai secolului trecut se pare că au încercat, mai mult sau mai puțin, să subordoneze și să folosească această armă de informare și protecție nu doar în interesul cetățeanului, dar și pentru realizarea propriilor interese de partid.

Pentru oponentii politici situația a devenit mai alarmantă odată cu venirea la guvernare în 2001 a forțelor de stânga, numărul violărilor drepturilor omului, potrivit estimărilor unui grup de juriști, sporind considerabil [2].

Deranjați de situația nou-creată, cei din opoziție se pare că au căutat modalități legale prin care să slăbească la maxim eficacitatea serviciilor speciale de investigații, iar prin aceasta, și puterea partidului de guvernământ, neținând cont de faptul că slăbind serviciile de investigații va slăbi în primul rând securitatea cetățeanului. Neavând probe care ar demonstra în fața instanțelor de judecată abuzuri privind aplicarea de către guvernare a investigațiilor speciale în interese de partid, soluția optimă a fost contestarea unor eventuale abuzuri direct la CEDO contra cărora Legea nr.45 nu conținea suficiente garanții [2].

Deși cererea fusese depusă la CEDO în 2002, totuși Hotărârea a fost pronunțată tocmai în 2009. De ce a durat atât de mult, sau de ce acest proces a fost amânat atât de mult? Ne vine greu să răspundem. Și de ce anume în 2009, de ce nu mai târziu sau mai devreme? Este o altă întrebare la fel de complicată. Poate că aceasta a însemnat un croșeu din partea opoziției, cu mâna CEDO, asupra

civilized and democratic states of the world, as it is natural, use similar instruments to ensure the security of their citizen's well-being against the threats that appear both inside and outside the respective countries.

Aware of the value and effectiveness of the special investigative activity, the political parties in our country that have been striving for power since the 90s of the last century seem to have tried, more or less, to subordinate and use this weapon of information and protection not only in the interest of the citizen but also for the realization of his own party interests.

For political opponents, the situation has become more alarming with the left-wing government coming to power in 2001, the number of human rights violations, according to estimates by a group of lawyers, has increased considerably [2].

Disturbed by the newly created situation, the opposition seems to have sought legal ways to maximize the effectiveness of the special investigation services, and thereby the power of the ruling party, not taking into account that weakening the investigation services will weaken firstly the security of the citizen. Lacking evidence that would prove to the courts of any abuses regarding the government's application of special investigations in party interests, the most optimal solution was to challenge any abuses directly to the ECHR against which Law No. 45 did not contain sufficient guarantees [2].

Although the application had been lodged with the ECHR in 2002, however, the Decision was delivered only in 2009. Why did it take so long, or why this process was delayed so much? We find it difficult to answer. And why exactly in 2009, why not sooner or later? It's another equally complicated question. Perhaps this meant a cross from the opposition, with the hand of the ECHR, on the ruling party which immediately lost its power in the state. It may be that the change of the representative judge at the ECHR on the part of Moldova, only half a year before the

partidului de guvernare care imediat după aceasta a și pierdut puterea în stat. S-ar putea ca și schimbarea judecătorului reprezentant la CEDO din partea R. Moldova, doar cu o jumătate de an înainte de pronunțarea Hotărârii indicate [15] să nu fi avut nici o legătură cu urgentarea procesului și să fi fost o simplă coincidență – rămâne și aceasta o enigmă.

Lanțul coincidențelor însă a continuat cu Hotărârea CSJ din 2013 [14] semnată de nimeni altul decât de judecătorul nostru la CEDO, dar care, între timp, revenise deja în țară. Este vorba despre examinarea adresării după ajutor a ofițerilor de investigații loviți de patima reformei din 2012, nemaiputând duce lupta cu criminalitatea prin realizarea măsurilor eficiente în afara urmăririi penale, mai concret, nemaiputând da de urmele condamnărilor care se eschivau de la executarea pedepsei penale. Cererea urma să fie transmisă pe scară ierarhică la Curtea Constituțională, dar a fost blocată, argumentându-se prin faptul că legea este suficient de clară și nu admite excepții în privința realizării măsurilor discutate în afara urmăririi penale [12; 13].

O altă coincidență a fost și furtul miliardului care s-a produs după blestemata reformă din 2012, după ce serviciilor speciale li s-au amputat competențele și li s-a arătat locul, spunându-le să stea cumiți în banca lor.

Coincidențe sau nu, rămâne de văzut, cert este însă faptul că anul 2009 a fost unul de cotitură pentru scena politică din R. Moldova, cei de stânga oficial pleacă de la putere și vin cei de centru-dreapta, rândurile cărora, așa cum s-a văzut mai târziu, au fost completate cu mulți activiști din fosta nomenclatură.

Deși noua guvernare avea și ea nevoie de oportunitățile investigațiilor speciale, trebuia, totuși să demonstreze cumva cetățenilor o altă față mult mai „curată”, „nevinovată” și „păsătoare de binele cetățeanului”. Respectiv, s-au mimat niște reforme. În loc să lupte cu abuzurile, sau mai bine zis cu cei care au comis abuzuri în domeniul investiga-

judgment given was issued [15], had no connection with the speeding up of the trial and was a mere coincidence - it remains a riddle.

The chain of coincidences, however, continued with the 2013 SCJ Decision [14] signed by no one other than our judge at the ECHR, but which, in the meantime, had already returned to the country. It is about examining the help of investigating officers hit by the reform passion in 2012, not being able to fight crime by making effective measures outside the criminal investigation, more specifically, not mentioning the traces of the convicts who avoided the execution of the criminal punishment. The request was to be transmitted on a hierarchical scale to the Constitutional Court but was blocked, arguing that the law is sufficiently clear and does not allow exceptions regarding the implementation of the measures discussed outside the criminal prosecution [12; 13].

Another coincidence was the theft of the billion that occurred after the cursed reform of 2012, after the special services were deprived of their skills and shown their place, telling them to stay happy in their bank.

These may be coincidences or might not, it should be seen further, but it is certain that the year 2009 was a turning point for the political scene in Moldova, those of the left officially leave the power and come those of center-right, whose ranks, as seen later, were completed with many activists from the former nomenclature.

Although the new government also needed the opportunities of special investigations, it still had to prove to citizens a much more “clean”, “innocent” and “caring for citizen’s good” face. Respectively, some reforms have been pampered. Instead of fighting with the abuses, or rather with those who committed abuses in the field of special investigations, it was blamed, as usual, on the law, the faces of the law were not perfect, and they allowed abuses and respectively needed not only to be modified but substituted. In addition, that ECHR Decision of 2009 served

țiilor speciale, s-a dat vina, ca de obicei, pe legislație, chipurile legea nu era perfectă, permittea abuzuri și respectiv necesita nu doar să fie modificată dar substituită. În plus, Hotărârea CEDO din 2009 a servit drept argument de bază pentru învinuirea Legii nr.45 și spălarea tuturor păcatelor legate de abuzuri. Cel mai interesant este faptul că atunci când este învinuită legea pentru ilegalitățile comise nu mai răspunde nimeni, doar legea este de vină și respectiv aceasta trebuie să și răspundă, prin abrogare.

Interesantă abordare, de parcă cei care comit abuzuri ar respecta legea, ori prin definiție termenul „abuz” înseamnă încălcarea legislației [6]. Ce fel de garanții sunt astea când celor care permanent încalcă legea le mai interzici încă o dată tot prin lege să nu o mai încalce. Este pur și simplu un nonsens, deoarece poți să interzici iar și iar, de câte ori dorești și, oricum, cei care au încălcat legea o vor încălca și în continuare. Cei care nu au respectat buchea legii trebuiau trași la răspundere, dar nu să le mai interzici iar să o mai încalce. Legea nr.45 prevedea suficient de clar și exhaustiv sarcinile în vederea cărora puteau să intervină investigațiile operative, printre acestea nu se regăsea sarcina precum lupta cu oponenții politici sau culegerea de informații în interesul vreunui partid politic, iar realizarea investigațiilor speciale pentru înfăptuirea altor sarcini decât cele indicate era interzisă expres în lege (alin.(1) al art.5 al Legii 45 din 1994).

Reforma din 2012 pentru cetățenii noștri a fost un fel de aruncare cu praf în ochi, asigurându-i că legea nu va mai permite abuzuri, deoarece investigațiile speciale de acum încolo se vor desfășura doar în limitele urmării penale. De fapt, ofițerii de investigații care și-au făcut meseria cinstit s-au pomenit că după reformă nu mai pot face mare lucru și, deoarece lucrul lor nu este atât de esențial, s-ar putea ca în general să dispară instituția ofițerului de investigații, prin reducere, reorganizare, optimizare și tot felul de termeni pompoși. În schimb, cei care au încălcat le-

the basic argument for blaming Law No.45 and washing away all sins related to abuses. The most interesting thing is that when the law for the illegalities is blamed no one responds anymore, only the law is to blame and this must be answered, by repeal.

An interesting approach, as if those who commit abuses would comply with the law, or by definition the term “abuse” means a violation of the law [6]. What kind of guarantees are these when those who permanently break the law again forbid them again by law not to break it again. It is simply nonsense, because you can ban it again and again, whenever you want, and yet those who have broken the law will still violate it. Those who did not obey the law were to be held liable, but not to prohibit them again and to violate it. Law No. 45 provided sufficiently clear and exhaustive tasks for which operative investigations could intervene, among them there was no such task as fighting with political opponents or gathering information in the interest of any political party, and carrying out special investigations to carry out other tasks than those indicated was expressly forbidden in the law (paragraph 1 of art.5 of Law 45 from 1994).

The 2012 reform for our citizens was a kind of dust-eye, assuring them that the law will no longer allow abuses, because special investigations from now on will be conducted only within the limits of criminal prosecution. In fact, the honest officers, after the reform, could not do anything anymore and, because they do nothing, it is still discussed that they will be fired, by reduction, reorganization, optimization and all kinds of beautiful terms. Instead, those who have broken the law, washed away with sin and armed with great courage, continue to violate the law. The criminal prosecution is started illegally and special investigative measures are carried out not for the purpose of combating crime but for the purpose of fighting with political opponents.

I have said it several times and we will

gea, spălați de păcate și înarmați cu mult curaj, au continuat s-o încalce și în continuare, pornind ilegal urmărirea penală și respectiv realizând ilegal și măsuri speciale de investigații nu în scopul combaterii criminalității, ci în scopul luptei cu oponenții politici.

Am spus-o de mai multe ori și vom repeta încă o dată că restricționarea investigațiilor speciale până la limitele urmăririi penale și doar în scopul cercetării și descoperirii infracțiunilor deja comise va conduce negreșit la distrugerea activității speciale de investigații în calitatea sa de scut de protecție al siguranței cetățeanului și al statului.

Din punct de vedere logic dar și procesual-penal, este inadmisibil ca în lipsa infracțiunii să fie pornită urmărirea penală, iar în lipsa acesteia, în actualele condiții, nu pot fi realizate nici măsurile discutate. Pe de altă parte, după comiterea infracțiunii realizarea măsurilor speciale de investigații nu prea își mai au rostul în sensul curmării acesteia, pentru că nu poți să împiedici ceea ce s-a produs deja.

Anume în aceste condiții apare o practică foarte periculoasă pentru statul de drept și securitatea cetățeanului, când urmărirea penală se pornește nu în temeiul infracțiunii comise dar în baza unor acțiuni preparatoare, nepasibile încă de pedeapsă penală [8]. Anume acesta este un adevărat abuz în adresa cetățeanului care nu a încălcat legea penală. Prin urmare, această practică deschide larg porțile pentru un șir întreg de „mijloace probatoare” efectuate în secret și de măsuri procesuale cu caracter de constrângere, inclusiv arestul preventiv, care de asemenea va fi aplicat abuziv (art.175) [4].

O altă latură a problemei ține de lipsa de integritate și moralitate a celor care au comis abuzuri, prin acțiunile cărora s-a ruinat încrederea cetățeanului în profesionalismul, valoarea socială și bunele intenții ale serviciilor de investigații. Ce folos din schimbarea legii, pentru că celor lipsiți de moralitate nici nu le pasă de lege. Cu cât investigațiile speciale au fost mai restricționate, cu atât mai în

repeat once again that restricting special investigations to the limits of criminal prosecution and only for the purpose of investigating and detecting crimes already committed will definitely lead to the destruction of special investigative activity in its capacity as a protection shield of the security of the citizen and the state.

From a logical point of view, but also a criminal process, it is inadmissible that in the absence of the crime the criminal prosecution should be started, and in the absence of it, under the present conditions, neither the measures discussed can be carried out. On the other hand, after committing the crime, the carrying out of special investigative measures does not have much meaning in terms of ending it, because you cannot prevent what has already happened.

It is precisely in these conditions that it appears a very dangerous practice for the rule of law and the security of the citizen, when the criminal prosecution is started not on the basis of the crime committed but on the basis of preparatory actions, not yet subject to criminal punishment [8]. This is a real abuse against the citizen who did not break the criminal law. Therefore, this practice opens wide the gates for a whole series of “probationary means” performed in secret and of the procedural measures of constraint, including the preventive arrest, which will also be applied abusively (art. 175) [4].

Another side of the problem relates to the lack of integrity and morality of those who committed abuses, and through the actions that ruined the citizen’s confidence in the professionalism, social value and good intentions of the investigation services. What good is it about changing the law, because those who are unmorally do not even care about the law? The more special investigations were restricted, the more secure the criminal world felt and the lower the security level of the citizen and the state in general.

A weakened police, a weakened security service or other competent authority to

siguranță s-a simțit lumea criminală și tot cu atât s-a redus nivelul de securitate al cetățeanului și al statului în general.

O poliție slăbită, un serviciu de securitate slăbit sau altă autoritate competentă să desfășoare investigații speciale slăbită convine în primul rând lumii criminale și nicidecum cetățeanului. Pentru noi, cel puțin, este foarte complicat să înțelegem cum în actualele condiții Serviciul de Informații și Securitate (SIS), fără să încalce legea, reușește să *colecteze informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului*, dat fiind faptul că astfel de informații sunt prețioase și necesită să fie obținute până la comiterea infracțiunii și respectiv până la pornirea urmăririi penale.

Apropo de SIS, cunoaștem și împărtășim greutățile cu care se confruntă acest Serviciu, suntem la curent cu inițiativele legislative de soluționare a problemelor prin aprobarea „mandatului de securitate”, și anume în acest context vrem să spunem că experții de la Veneția nu sunt împotriva admiterii investigațiilor speciale, inclusiv a interceptărilor, în afara procedurilor penale, îngrijorarea lor fiind, așa cum am menționat mai sus, față de integritatea, onestitatea și lipsa de moralitate a unor angajați ai serviciilor speciale de investigații, precum și față de seriozitatea, severitatea și, iarăși, lipsa de moralitate a celor care exercită controlul acestui gen de activitate [1].

Rolul de bază al activității speciale de investigații a fost și trebuie să rămână vegherea și curmarea în timp oportun a amenințărilor la adresa securității cetățeanului și nu strângerea post-factum a probelor contra celor care au comis infracțiuni. Activitatea specială de investigații dintotdeauna a avut menirea să curme pericolele ce amenință securitatea cetățeanului și dacă este cazul să asigure cu informații urmărirea penală, pentru ca ofițerul de urmărire penală, la rândul său, să-și formeze strategia de acumulare a probelor. La baza activității speciale de investigații stă principiul operativității acumulării

carry out special weakened investigations is first and foremost for the criminal world and not for the citizen at all. For us, at least, it is very difficult to understand how, under the current conditions, the Information and Security Service (ISS), without breaking the law, manages to collect information about possible events and / or actions that could endanger the security of the state, given being that such information is valuable and needs to be obtained until the crime is committed and the criminal prosecution is started.

About ISS, we know and share the difficulties that this Service faces, we are aware of the legislative initiatives for solving problems by approving the “security mandate”, namely in this context we want to say that the experts from Venice are not against the admission special investigations, including interceptions, outside the criminal proceedings, their concern being, as I mentioned above, regarding the integrity, honesty and lack of morality of some employees of the special investigation services, as well as, seriously, severity, and again, the lack of morality of those who exercise control of this kind of activity [1].

The basic role of the special investigation activity was and must remain the vigilance and timely closure of threats to the security of the citizen and not post-factum collection of evidence against those who committed crimes. The special investigation activity has always had the purpose of curbing the dangers that threaten the security of the citizen and if necessary to provide criminal investigation with information, so that the criminal investigation officer, in his turn, to form his strategy of accumulation of evidence.

At the basis of the special investigation activity is the principle of the operative accumulation of information, and at the base of the criminal investigation is the principle of the truthfulness of the information so that no innocent person can be accused unfairly. Because of the principles, we also draw at-

informațiilor, iar la baza urmării penale se află principiul veridicității informațiilor, astfel ca nici o persoană nevinovată să nu poată fi acuzată pe nedrept. Fiindcă a venit vorba de principii, atragem atenția și asupra principiului *ofensivității* care după reformă a devenit al *inofensivității*. Adică, până la reformă ofițerii de investigații trebuiau să ducă un mod de lucru activ, mai bine zis ofensiv, iar după reformă ei trebuie să lucreze pasiv, să stea cuminți în apărare, aceasta însemnând, că ofițerii nu mai trebuie să-i caute activ pe infractori, dar să-i caute pasiv, să aștepte ca criminalii să vină la ei și să spună: „Șeful, am comis o crimă, mă căutați?”

Din cele relatate se poate spune că ideea transformării activității speciale de investigații dintr-o activitate proactivă în una reactivă (probatorie) a apărut, pe lângă alte chestiuni, din necesitatea slăbirii capacității serviciilor de investigații care, la rândul lor, creau mare deranj activităților latente ale lumii criminale.

În calitate de soluție a problemei abordate venim din nou cu propunerea reanimării serviciilor speciale de investigații cu dreptul de realizare a tuturor măsurilor speciale de investigații necondiționat de faza urmării penale [13], astfel ca securitatea cetățeanului să sporească și să revină în spațiul constituțional [3].

Desigur că nu poate fi vorba despre aplicarea nelimitată a măsurilor speciale de investigații. Dar dacă se știe despre pregătirea unei infracțiuni, această informație trebuie mai întâi verificată, iar pentru aceasta sunt necesare măsuri speciale de investigații eficiente. Și poate că nu este atât de important caracterul prejudiciabil al infracțiunii care se pregătește, pentru că, de multe ori, acesta sporește în momentul comiterii faptei. Accentul ar trebui să fie pus în primul rând pe caracterul periculos al persoanei suspectate, de ex.: persoana are antecedente penale, duce un mod de viață parazitar, se caracterizează negativ în societate, se află la evidență ca o persoană agresivă și scandaloasă etc. Nu

attention to the principle of offensive which, after the reform, has become harmless. That is, until the reform, the investigating officers had to carry out an active, rather offensive, way of working, and after the reform they had to work passively, to stand guard in defense, which means that the officers no longer had to actively seek them, but to look passively for them, to wait for the criminals to come to them and say, “Boss, I have committed a crime, are you looking for me?”

From the related ones it can be said that the idea of transforming the special investigation activity from a proactive activity into a reactive one (probationary) arose, besides other issues, from the necessity of weakening the capacity of the investigation services that, in their turn, created great disturbance of the latent activities of the criminal world.

As a solution to the problem addressed, we come again with the proposal to resuscitate the special investigation services with the right to carry out all the special investigation measures unconditionally during the criminal prosecution phase [13] so that the security of the citizen will increase and return to the constitutional area [3].

Of course, it cannot be about the unlimited application of special investigative measures. But if it is known about the preparation of a crime this information must first be verified, and for this purpose special measures of effective investigations are needed. And it may not be so important the prejudicial nature of the crime being prepared, because, often, it increases when the crime is committed. Emphasis should be placed first on the dangerous character of the suspect, for example: the person has a criminal record, leads a parasitic way of life, is negatively characterized in society, is on record as an aggressive and scandalous person, etc.

We also see nothing wrong with establishing the place of the missing person without trace (especially the missing minors) with the help of the GPS global positioning system, this may sometimes be the

vedem nimic rău nici în faptul stabilirii locului persoanei dispărute fără urmă (în special a minorilor dispăruți) cu ajutorul sistemului de poziționare globală prin GPS, aceasta uneori s-ar putea să fie unica șansă de a o salva. Găsim justificată și interceptarea convorbirilor persoanei condamnate dar care se sustrage de la executarea pedepsei, anume pentru identificarea locului unde se ascunde și reținerea acesteia. Toate aceste acțiuni absolut utile pentru societate nu pot fi realizate dacă respectăm cu strictețe legislația actuală. Cui servește o astfel de legislație? Cu siguranță, nu cetățeanului.

Totodată, ținem să amintim că trebuie înăspriț controlul activității speciale de investigații atât la nivel departamental, cât și la nivel de procuratură, al celui judecătoresc și parlamentar. Considerăm că este cazul să sporească și pedepsele în privința celor care încalcă legea în domeniul investigațiilor speciale. Nu în ultimul rând, se impune și o purificare în rândurile angajaților serviciilor speciale de investigații sub aspectul moralității și responsabilității.

O altă problemă extrem de importantă ține de definirea conceptului activității speciale de investigații. Menționăm că acest subiect l-am abordat în detaliu, împreună cu alți colegi, într-un articol separat publicat recent în revista „Legea și viața” [10]. Aici vrem doar să amintim că această problemă derivă din incoerența celor două definiții legale privind activitatea specială de investigații expuse în art.132¹ al CPP al RM și art.1 al Legii RM nr.59, pe de o parte, activitatea specială de investigații fiind o *totalitate de acțiuni de urmărire penală* ..., iar pe de altă parte, o *procedură cu caracter secret și/sau public*...

Subliniem, în mod special, importanța acestei probleme, dat fiind faptul că definiția activității speciale de investigații este piatra de temelie în baza căreia este clădit întreg sistemul de reglementări juridice în domeniul vizat. Neclaritatea noțiunii de activitate specială de investigații sau înțelegerea neunitară a acesteia produce un impact negativ asupra

only chance to save it. We also find justified the interception of the calls of the convicted person but who is avoiding the execution of the punishment, namely for identifying the place where he is hiding and his detention. All these actions absolutely useful for the society cannot be carried out if we strictly respect the current legislation. Who does such legislation serve? It will certainly not serve the citizen

At the same time, we would like to remind you that the control of the special investigation activity must be tightened both at the departmental level and at the level of the prosecutor's office, the judicial and parliamentary ones. We consider it necessary to increase the penalties for those who break the law in the field of special investigations. Last but not least, purification is required among the employees of the special investigation services in terms of morality and responsibility.

Another extremely important issue concerns the definition of the concept of the special investigation activity. We mention that we addressed this topic in detail, together with other colleagues, in a separate article recently published in the journal Law and Life [10]. Here we just want to remember that this problem derives from the incoherence of the two legal definitions regarding the special investigation activity, on the one hand, the special investigation activity being a totality of criminal prosecution actions ..., and on the other a secret procedure...

In particular, we emphasize the importance of this problem, because the definition of the special investigation activity is the cornerstone on which the entire legal regulation system in the field concerned is built. The lack of clarity of the notion of the special investigation activity or its non-unitary understanding produces a negative impact on the whole system of legal regulations in this field of activity, leads to dissensions at the level of concrete regulations and to the non-unitary application of the law. Namely, the definition

întregului sistem de reglementări juridice în acest domeniu de activitate conduce la disensiuni la nivelul reglementărilor concrete și la aplicarea neunitară a legii. Anume definirea activității speciale de investigații ca fiind o *totalitate de acțiuni de urmărire penală* ... a și servit drept motiv pentru schimbarea conceptului acestei activități din informativă în una probatoare.

Problema cercetată se complică și mai mult având în vedere că nici la nivel doctrinar nu s-a conturat o definiție unanim acceptată, fapt confirmat chiar și de unii cercetători de valoare [32].

În urma cercetărilor și analizelor efectuate am formulat propria definiție a conceptului activității speciale de investigații pe care o și propunem cu titlu de *lege ferenda* (vezi concluzia de la sfârșitul acestei lucrări).

O altă **problemă**, de asemenea, cu caracter fundamental și extrem de importantă, este legată de definirea măsurilor speciale de investigații. Inconsecvența reglementărilor juridice referitoare la măsurile speciale de investigații a fost și rămâne în continuare motivul principal al polemicilor privind noțiunea, conținutul și statutul juridic al acestora. Referindu-se la aceleași instrumente juridice de obținere a informațiilor, legiuitorul le numește uneori *acțiuni de urmărire penală* (art.132¹ alin.(1) CPP al RM), alteori *măsuri speciale de investigații* (art.132¹ alin.(2) CPP al RM).

Deci, fără a face o diferență între aceste două noțiuni, legiuitorul nu a văzut nici necesitatea definirii lor oficiale.

Conform ultimelor proiecte de modificare a legislației în domeniul investigațiilor speciale, se propune schimbarea expresiei *măsuri speciale de investigații* cu cea de *metode speciale de investigații*, fără definirea legală a acesteia, argumentându-se că termenul „metodă” este suficient de clar și nu necesită interpretare [21].

Poate că pentru autorii respectivului proiect de lege lucrurile sunt clare, însă pentru noi și cu siguranță pentru practicieni

of the special investigation activity as a totality of criminal prosecution actions ... served as a reason for changing the concept of this activity from an informative one to a probatory one.

The researched problem is further complicated by the fact that, at doctrinal level, a unanimously accepted definition has not been outlined, a fact confirmed even by some valuable researchers [32].

Following the researches and analyzes we have formulated our own definition of the concept of the special activity of investigations that we propose as a law *ferenda* (see the conclusion at the end of this paper).

Another problem, also of fundamental and extremely important character, is related to the definition of special investigation measures. The inconsistency of the legal regulations regarding the special investigative measures was and remains the main reason for the controversies regarding their notion, content and legal status. Referring to the same legal instruments for obtaining information, the legislator sometimes calls them criminal prosecution actions (art. 132¹ paragraph (1) Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova), sometimes special measures of investigations (art. 132¹ paragraph (2) Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova).

So, making no difference between these two notions, the legislator did not even see the need for their official definition.

According to the latest projects to amend the legislation in the field of special investigations, it is proposed to change the expression special measures of investigations with that of special methods of investigations, without its legal definition, arguing that the term method is sufficiently clear and does not require interpretation [21].

Perhaps for the authors of this bill, things are clear, but for us and certainly for practitioners, this means nothing more than a pun and avoiding the answer to the questions: What is the status and legal nature of

aceasta înseamnă nu altceva decât un joc de cuvinte și evitarea răspunsului la întrebările: Care este statutul și natura juridică a *măsurilor* sau a *metodelor* speciale de investigații? Care este raportul dintre aceste metode și acțiunile de urmărire penală? Care este valoarea juridică a rezultatelor obținute prin așa-numitele metode? Dacă metoda este secretă, atunci rezultatele obținute sunt secrete sau publice? Cum se corelează toate aceste inovații cu Legea cu privire la secretul de stat în care se spune expres că ...*metodele, mijloacele și rezultatele activităților operative de investigații constituie secret de stat* [17]. Dacă metodele (măsurile) speciale de investigații prevăzute în CPP au același statut juridic ca și acțiunile de urmărire penală, atunci în procesul-verbal ar trebui descrisă procedura lor de realizare, ceea ce deja constituie secret de stat (a nu se confunda procedura de realizare a măsurilor cu procedura de autorizare a lor).

Prin urmare, apare întrebarea, cum poate fi verificată respectarea legalității acumulării probelor prin metode speciale de investigații de către partea apărării dacă metodologia și tactica realizării acestora rămâne sub protecția legii privind secretul de stat? Totodată, devine incertă și valoarea principiului egalității armelor în procesul penal.

Abordând problema în cauză, profesorul român Viorel Pașca concluzionează că principiul egalității armelor în cazul urmăririi penale pe baza metodelor speciale de supraveghere sau cercetare este mai degrabă o mimare decât o realitate [24].

Tendența unor reformatori de combinare artificială într-un tot unitar a celor două tipuri de activități (urmărirea penală și investigațiile speciale) diferite atât după formă, cât și după esență este inacceptabilă, deoarece, după cum menționează profesorul A. Ghinzburg, în cele din urmă duce la haos și la distrugerea proceselor acestor activități de stat și a bazelor lor legislative. Introducerea măsurilor speciale de investigații în procesul penal și recunoașterea rezultatelor acestora

the measures or whether special investigative methods? What is the correlation between these methods and the prosecution actions? What is the legal value of the results obtained by the so-called methods? If the method is secret then are the results obtained secret or public? How do all these innovations correlate with the Law on state secrecy in which it is expressly stated that... the methods, means and results of operative investigations are state secrets [17]. If the special investigation methods (measures) provided for in the CCP have the same legal status as the criminal prosecution actions then in the minutes should be described their procedure of execution, the one that already constitutes state secret (not to confuse the procedure for carrying out the measures with their authorization procedure).

Therefore, the question arises, how can the compliance of the legality of the accumulation of evidence be verified by special methods of investigation by the defense side if, the methodology of their accomplishment remains under the protection of the state secret law. At the same time, the value of the principle of equality of arms in the criminal process becomes uncertain.

Addressing the problem in question, the Romanian professor Viorel Pasca concludes that the principle of equality of arms in the case of criminal prosecution based on special methods of supervision or research is rather mimicry than a reality [24].

The tendency of reformers of artificial combination into a whole unit of the two types of activities (criminal prosecution and special investigations) different in both form and essence is unacceptable, because, as Professor A. Ghinzburg finally mentions, chaos and the destruction of the processes of these state activities and their legislative bases. The introduction of special investigative measures in the criminal process and the recognition of their results directly (without verification) as evidence, throws the criminal process back in a period of closure not very

direct (fără verificare) ca probe aruncă înapoi procesul penal într-o perioadă de inchiziție nu foarte îndepărtată [27]. Această convingere este împărtășită și de alți renumiți criminaliști [31].

O **problemă** nu mai puțin importantă ține de protecția juridică a agenților sub acoperire. În două articole anterioare am analizat detaliat acest subiect și am înaintat propunerile corespunzătoare [7; 9]. Din păcate, nu s-a schimbat nimic, probabil mesajul a rămas neuzit sau necitit de factorii de decizie. Totuși păstrez speranța că măcar de această dată soarta propunerilor va fi cu totul alta. În continuare nu vom repeta din nou textele deja publicate. Insist doar asupra a trei teze mai importante ale acestui subiect.

În primul rând, atragem atenția asupra importanței instituției investigatorului sub acoperire pentru combaterea criminalității și riscului la care se supune agentul infiltrat într-o grupare criminală. Este de la sine înțeles că astăzi, ca niciodată, grupările criminale acționează cu mai mult profesionalism și cu mai multă vigilență, iar pentru deconspirarea membrilor și a planurilor lor diabolice este nevoie de infiltrarea în rândurile acestora a agentului acoperit. Pentru ca acesta să intre în posesia informațiilor necesare trebuie să câștige mai întâi încrederea căpeteniilor grupărilor respective, iar pentru aceasta agentul va fi pus la diferite încercări periculoase care uneori vor trece linia de demarcație a ilegalității penale. Respectiv se impune, în mod firesc, necesitatea protejării sub aspect juridic a agentului împotriva răspunderii penale pentru săvârșirea sau participarea la săvârșirea anumitor categorii de fapte. Desigur că se impune și o anumită limită până unde se poate merge și ce categorii de fapte ar putea fi admise.

Anume aici intervine cel de al doilea aspect al problemei, și anume cum formulăm acea prevedere juridică astfel încât să fie un scut de protecție viabil și clar. Legea nr.50 din 2012 cu privire la combaterea criminalității organizate cunoaște o astfel de preve-

far away [27]. This conviction is shared by other famous criminals [31].

A **no less important issue** concerns the legal protection of undercover agents. In two previous articles I analyzed this topic in detail and submitted the corresponding proposals [7; 9]. Unfortunately, nothing changed; the message was probably unheard or unread by the decision makers. However, I hope that at least this time the fate of the proposals will be completely different. Next we will not repeat the texts already published. I only insist on three major theses of this subject.

First of all, we draw attention to the importance of the undercover investigator's institution in combating crime and the risk that the agent infiltrates in a criminal group. It goes without saying that today, as never before, criminal groups act with more professionalism and more vigilance, and in order to discredit members and their diabolical plans, it is necessary to infiltrate the covered agent into their ranks. In order for him to get in possession of the necessary information, he must first gain the trust of the captains of the respective groups, and for this the agent will be put to various dangerous trials that will sometimes cross the line of criminal illegality. In this respect, it is naturally necessary to protect the agent from a legal point of view from the criminal liability for committing or co-participating in the commission of certain categories of facts. Of course, there is a certain limit to how far you can go and what categories of facts can be admitted.

This is where the second aspect of the problem comes into play, namely how we formulate that legal provision so that it is a viable and clear protection shield. Law No. 50 from 2012 on combating organized crime knows such a provision - the controlled crime, but its wording is, to say the simplest, unsuccessful and contradicts the criminal theory on crime.

According to art.14 of the law indi-

dere – *infracțiunea controlată*, însă redacția acesteia este, să zicem mai simplu, nereușită și vine în contradicție cu teoria penală despre infracțiune.

Conform art.14 al legii indicate, „*Infracțiunea controlată reprezintă comiterea de către persoana încadrată controlat în grupul sau organizația criminală a unei fapte ce prezintă doar semne obiective ale unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, în mod controlat și dirijat de autoritatea prevăzută la art. 6 alin. (1), în scopul curmării sau descoperirii infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave*”.

Studentii de la facultățile de drept cunosc, începând cu anul doi, că fapta care nu întrunește măcar unul din semnele obiective sau subiective ale infracțiunii nu poate fi considerată infracțiune. În cazul textului de mai sus, se vorbește despre infracțiunea care întrunește doar semnele obiective ale unei infracțiuni, ceea ce înseamnă că îi lipsesc semnele subiective, însă deja aceasta nu mai este infracțiune, adică nu este pasibilă de pedeapsă și prin urmare dispăre necesitatea unei astfel de prevederi juridice.

Aceiași studenți cunosc și faptul că orice infracțiune este în același timp o faptă ilegală, respectiv este absurd să discutăm despre infracțiuni legale, ori prin *infracțiunea controlată* se încearcă acreditarea ideii infracțiunilor legale. Cu o astfel de teorie în mod sigur vom făuri „statul de drept” sau mai degrabă devii bolnav de schizofrenie, deoarece se despică creierul în două, nu alta: infracțiuni legale și ilegale. Și unde mai pui că aceste prevederi au fost adoptate în cadrul reformei juridice din 2012. Iată așa ne-au fericit pe toți, asigurându-ne contra lumii criminale, crimei organizate și eventualelor abuzuri privind aplicarea măsurilor speciale de investigații.

În fine, să admitem că dorința de a lupta cu criminalitatea organizată a fost, a existat și chiar s-a dorit protejarea agentului infiltrat. Anume aici intervine al treilea aspect al problemei abordate, și anume lipsa meca-

cated “The controlled crime represents the commission by the person controlled in the criminal group or organization of a fact that presents only objective signs of a slight or less serious crime, in a controlled way and directed by the authority provided in art. 6 paragraph (1), for the purpose of curbing or detecting serious offenses, particularly serious and exceptionally serious”.

Students from law schools know from the second year that the fact that does not meet at least one of the objective or subjective signs of the crime cannot be considered a crime. In the case of the above text, we talk about the crime that only includes the objective signs of an offense, which means that the subjective signs are missing, but already this is no longer an offense, that is to say, it is not punishable and therefore the need for such an offense disappears of legal provisions.

The same students also know that any crime is at the same time an illegal act, respectively it is absurd to talk about legal offenses, or through controlled crime it is tried to accredit the idea of legal offenses. With such a theory we will surely make the “rule of law” or rather become ill with schizophrenia, because the brain splits into two not another: legal and illegal crimes. And where else do you say that these provisions were adopted in the framework of the legal reform of 2012. This is how we were all happy, assuring us against the criminal world, organized crime and any abuses regarding the application of special investigative measures.

Finally, let’s admit that the desire to fight organized crime was, existed and even wanted to protect the infiltrating agent. This is where the third aspect of the problem is addressed, namely the lack of the mechanism for implementing such a legal provision. From the text of the law on the controlled crime it is not clear its legal nature and its place in the system of circumstances that exclude the crime or eliminates the

nismului de punere în aplicare a unei astfel de prevederi juridice. Din textul legii cu privire la *infracțiunea controlată* nu este clară natura ei juridică și locul acesteia în sistemul circumstanțelor care exclud infracțiunea sau înlătură răspunderea penală. Codul de procedură penală nu cunoaște o circumstanță ca *infracțiunea controlată* și atunci care este temeiul neînceperii urmăririi penale sau încetării acesteia? Nici legea penală nu admite ca o altă lege să prevadă faptele care constituie sau nu infracțiuni (art.1 al CP). Respectiv dacă există dorință legislativă ca o anumită faptă să fie incriminată sau dezincriminată atunci o atare prevedere trebuie să se regăsească în Codul penal.

Anterior am propus ca o prevedere juridică în acest sens să fie expusă alături de circumstanțele numite generic „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei”. Drept model de inspirație a servit legea penală a Ucrainei, R. Kazahstan și R. Belarus (propunerea de lege ferenda în acest sens o găsiți mai jos).

Concluzii. Activității speciale de investigație îi revine un rol deosebit de important în protejarea valorilor fundamentale ale cetățeanului și asigurarea securității statului de drept. Nivelul securității cetățeanului și statului este direct proporțional cu nivelul de valorificare al potențialului activității speciale de investigații. Implicarea politicului în bunul mers al activității speciale de investigații a știrbit grav din imaginea și credibilitatea funcționarilor acestui domeniu de activitate. Lupta dintre oponenții politici a condus la restricționarea exagerată a potențialului activității speciale de investigații, lovind grav nu în cei care au comis și mai comit abuzuri, dar în cei care au respectat și respectă în continuare legea.

Nu sunt necesare reforme majore pentru schimbarea situației, cu înțelepciune se pot face lucruri grandioase. Apelăm la conștiința celor care se ascund în spatele drepțurilor omului, susținând restricționarea activității speciale de investigații în limitele

criminal liability. The Criminal Procedure Code does not know such a circumstance as the controlled crime and when that is the reason for the non-commencement of the criminal prosecution or its termination. Nor does the criminal law admit that another law provides for the facts that constitute or not crimes (art.1 of the CC). Respectively if there is a legislative desire for certain act to be incriminated or decriminalized then such a provision should be found in the Criminal Code.

Earlier I proposed that a legal provision in this regard be set out alongside the circumstances called generically “Cases that remove the criminal character of the act”. As a model of inspiration, the criminal law of Ukraine, R. Kazakhstan and R. Belarus served (the draft law in this respect can be found below).

In conclusion. The special investigation activity has a very important role in protecting the fundamental values of the citizen and ensuring the security of the rule of law. The security level of the citizen and the state is directly proportional to the level of exploitation of the potential of the special investigation activity. The involvement of the politician in the proper approach of the special investigation activity severely damaged the image and the credibility of the officials of this field of activity. The fight between political opponents has led to an exaggerated restriction of the potential of the special investigation activity, severely striking, not in those who have committed and abuses, but in those who have continued and abide by the law.

No major reforms are necessary to change the situation; wisely great things can be done. We appeal to the conscience of those who hide behind human rights, supporting the restriction of special investigative activity within the limits of criminal prosecution. This restriction agrees and contributes to the development of the criminal environment. Those who have abused and are still abusing special investigations

urmării penale. Această restricționare conține și contribuie la dezvoltarea mediului criminal. Cei care au abuzat și mai abuzează de investigațiile speciale nu țin cont de buchea legii. Cu ei trebuie dusă lupta, ei necesită să fie eliminați din sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept. Legea nr.59 trebuie să permită ofițerilor de investigații onești să activeze *proactiv* și nu doar *reactiv* contra criminalității.

În acest context, **propunem** reinvestirea serviciilor speciale de investigații cu dreptul de realizare a tuturor măsurilor speciale de investigații necondiționat de faza urmării penale, înăsprind, totodată, controlul asupra celor care încalcă legea.

În același timp, propunem ca următoarele noțiuni să fie considerate în următorul proiect de îmbunătățire a legii vizate:

– **Activitatea specială de investigații** este un gen legal și complex de acte fizice și intelectuale ale organelor specializate de stat orientate spre obținerea operativă și prioritar în mod ascuns a informațiilor corespunzătoare în vederea realizării anumitor sarcini concrete prevăzute de lege.

– **Măsurile speciale de investigații** sunt acțiuni strict reglementate de legislație, aplicate autorizat și confidențial de către autoritățile competente în cadrul sau în afara procesului penal, în scopul culegerii de informații necesare pentru realizarea sarcinilor activității speciale de investigații.

Alte propuneri de lege ferenda: excluderea art. 14 din Legea RM nr.50 din 22.03.2012 cu privire la prevenirea și combaterea criminalității organizate și completarea Codului penal al Republicii Moldova cu următorul conținut:

„Articolul 40² Cauzarea prejudiciului în cadrul misiunii speciale

1) Nu constituie infracțiune prejudicierea inevitabilă a valorilor ocrotite de prezenta Lege de către persoana ce a acționat în limitele conspirativității în vederea realizării misiunii speciale a organului care exercită activitate specială de investigații urmărind scopul cur-

do not consider the law. They must fight with them; they need to be eliminated from the system of law enforcement bodies. Law No.59 should allow honest investigation officers to proactively and not reactively react to crime.

In this context we **propose** the reinvestment of the special investigation services with the right to carry out all the special investigation measures unconditionally during the criminal prosecution phase, while at the same time tightening the control over those who break the law.

At the same time, we propose to consider the following notions in the following project to improve the law:

• **The special investigation activity** is a legal and complex genre of physical and intellectual acts of the specialized state bodies oriented towards obtaining operative and secretly prioritizing the appropriate information in order to perform certain concrete tasks provided by the law.

• **Special investigative measures** are actions strictly regulated by the law, applied authorized and confidential by the competent authorities within or outside the criminal process, in order to gather information necessary for carrying out the tasks of the special investigation activity.

Other proposals of the law referenda: exclusion of art. 14 of the Law of the Republic of Moldova No. 50 from 22.03.2012 on the prevention and combating of organized crime and the completion of the Criminal Code of the Republic of Moldova with the following content:

“Article 40² causing damage in the special mission

1) It is not criminal offense the inevitable prejudice of the values protected by this Law by the person who has acted within the limits of the conspiracy in order to accomplish the special mission of the body that carries out special activity of investigations pursuing the purpose of curbing, investigating and discovering the criminal activity of the respective formation.

mării, cercetării și descoperirii activității infracționale a respectivei formațiuni.

2) Prevederile alineatului unu al prezentului articol nu se aplică persoanelor care au comis fapte prejudiciabile îndreptate împotriva vieții și sănătății persoanei, producerii unei calamități ecologice precum și altor consecințe grave”.

2) *The provisions of paragraph one of this article shall not apply to persons who have committed harmful acts directed against the life and health of the person, the production of an ecological disaster and other serious consequences”.*

Referințe bibliografice:

1. Aviz comun al Comisiei de la Veneția nr. 878/2017 din 14 martie 2017 pe marginea proiectului de lege al RM nr. 281 pentru modificarea și completarea legislației moldovenești cu privire la așa-numitul mandat de securitate// <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=rfvjEsLD1Ac%3D&tabid=90&language=ro-RO> (vizitat la 25.05.2019)
2. Cauza Iordachi și alții contra Moldovei din 10.02.2009.
3. Cauza Ludi c. Elveției (15 iunie 1992, nr. 12433/86, Par. 38-39) // <https://jurisprudencedo.com/LUDI-c.-ELVETIEI-Punerea-sub-ascultare-dublata-de-interventia-unui-agent-infiltrat-in-cantonul-Berna.html> (vizitat la 25.05.2019)
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14.03.2003.
5. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002.
6. DEX [on-line].
7. Glavan B. Aspecte teoretice privind noile tehnici speciale de combatere a criminalității organizate // Conferința științifico-practică internațională „Criminalitatea în spațiul UE și al CSI: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere”, 12-13 iunie 2012, Chișinău. p. 97-100.
8. Glavan B. Locul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunilor în sistemul normelor penale ale Republicii Moldova // Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău. 2008. p. 93-96.
9. Glavan B. Protecția juridică a agenților ce au încălcat prevederile Legii penale în procesul realizării măsurilor investigativ-operative. Conferința științifico-practică internațională: Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și a altor organe de drept. 26-27 octombrie 2010. Chișinău. p. 73-75.
10. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh. Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale. // Legea și viața, 2019, nr.3, p. 48-53.
11. Glavan B., Mîrzac V., Calcavura Gh. Conceptul măsurilor speciale de investigații (Acest studiu îl puteți găsi în prezenta culegere de lucrări științifice).
12. Glavan B., Rolul activității speciale de investigație în combaterea criminalității juvenile în Republica Moldova // Conferința internațională „Ordinea publică în Europa, între tradiție și contemporaneitate”, ediția a VI-a, Ed. Mega, 2015, Cluj-Napoca. p. 120-124.
13. Glavan B., Rolul ofițerului de investigație în combaterea criminalității politice în RM. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 06 ianuarie 2015 „Criminalitatea politică: reflecții istorico-juridice, manifestări, consecințe”, Chișinău - 2015. p. 276-281.
14. Hotărârea Curții Supreme de Justiție nr.4s-10/13 din 30 septembrie 2013.
15. JUDGES OF THE COURT SINCE 1959 // <https://www.echr.coe.int/Documents/>

- List_judges_since_1959_BIL.pdf (vizitat la 25.05.2019)
16. Legea RM nr.45 din 12.04.1994 cu privire la activitatea operativă de investigație.
 17. Legea RM nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat.
 18. Legea RM nr.50 din 22.03.2012 cu privire la prevenirea și combaterea criminalității organizate.
 19. Legea RM nr.59 din 29.03.2012 cu privire la activitatea specială de investigație.
 20. Maior G.C., Un război al minții, Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI, Ed. RAO, București, 2011, p. 10.
 21. NOTA INFORMATIVĂ la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative p.8 // http://www.particip.gov.md/public/documente/131/anexe/ro_4387_NFPL010817.pdf (vizitat la 25.05.2019).
 22. Ordinul ministrului Justiției nr. 288, la data de 3 iulie 2015 cu privire la formarea grupului de lucru interdepartamental pentru elaborarea propunerilor de modificare și completare a actelor legislative ce vizează activitatea specială de investigații.
 23. Recomandarea (2005) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei; Protocolul al doilea al Convenției europene de asistență juridică în materie penală nr. 1959 din 20.04.1959.
 24. Viorel Pașca, Principiul egalității armelor în procesul penal român – o realitate sau o ficțiune? Revista Universul Juridic. nr. 8, august 2016, p. 4-20.
 25. Астафьев Ю. В. Оперативно-розыскные элементы уголовного процесса. Вестник ВГУ. Серия: Право. 2017 № 2. С. 232-242.
 26. Брылев В.И., Кулькова Е.В. Соотношение оперативно-розыскной деятельности со смежными видами деятельности. Журнал: Известия тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. 2012. № 1-2. С. 12-19.;
 27. Гинзбург А. О так называемых «негласных следственных действиях». // <https://www.zakon.kz/4568011-o-tak-nazyvaemykh-neglasnykh.html> (vizitat la 02.06.2019).
 28. Закон РФ об оперативно-розыскной деятельности от 12.08.1995 N 144-ФЗ (ст.6).
 29. Закон Украины об оперативно-розыскной деятельности от 18.02.1992 № 2135-XII (ст.8)
 30. Уголовный процессуальный кодекс Украины (УПКУ, УПК) от 13.04.2012 № 4651-VI (ст.246).
 31. Шейфер С.А. Следственные действия – правомерны ли новые трактовки? // Lex Russica. 2015. № 10. С. 115-127.;
 32. Шумилов, Д.Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности: учебник для вузов / А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008. с.9.

Despre autor**Boris GLAVAN,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitate specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: gba74@rambler.ru
tel.: 079402916*

About author**Boris GLAVAN,**

*PhD, associate professor,
Department „Special investigations
activity and anti-corruption”,
“Ștefan cel Mare” Academy of MIA
e-mail: gba74@rambler.ru
Phone: 079402916*